

საქართველოს ბავშვთა

№ 6.

1920 წლის ივნისი

ბავშვთა

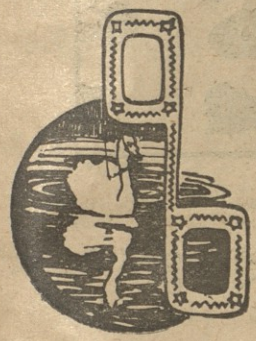
შ ი ნ ა ა რ ს ი :

I. ცხენოსანი — სურათი	1
II. გაზაფხული — ლექსი გ. ტუხაძისა	3
III. მელიკო და თვალ-თავშევა, — (დასასრული) დ. კახიანი	4
IV. მგელი — ლექსი შიო მღვიმელი	13
V. ცელქი პეპელა — მიმჭრადისა	14
VI. წიწკანა-ბზე-წვია — შ. საყვარელიძისა	17
VII. დაწუნებული მკაღი, — ხალხური თქმულება — ნ. ფარქაძისა	20
VIII. კულა-კულა არაკები: — ყბელი და ეკალი	23
IX. გასართობი: რეპუსები და ახსნა	24

გ ა ზ ა ფ ს უ ლ ი .

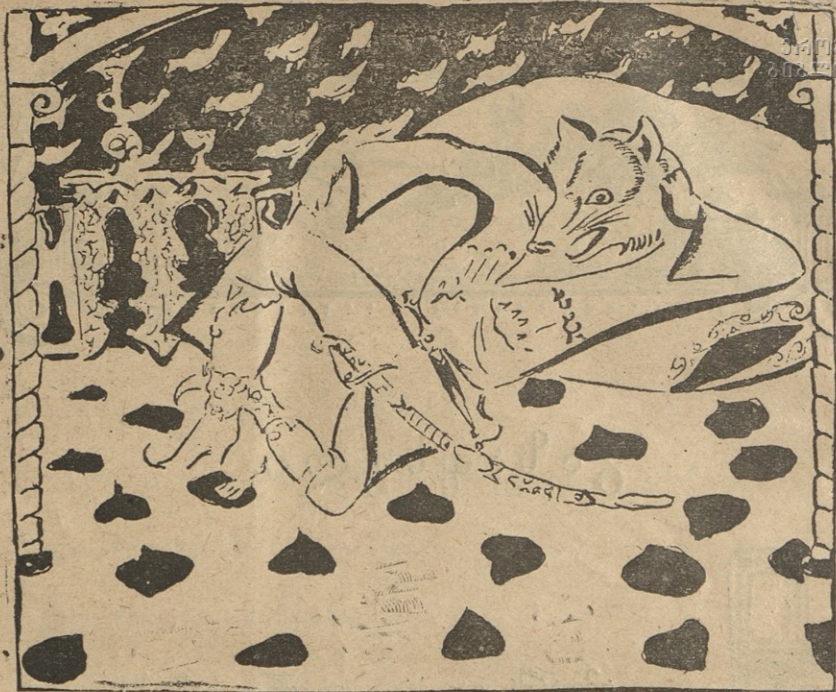

ამთარს გაუცვლა თეთრი სამოსი,
დაემსურა ტასტი ბჭევრიანს ბროლის;
სულს დაფავს, კვდება სევდით ნაოსი,
დაჭკარვა ძალა, უნარი ბრძოლის.

ტასტზე დაბრძანდა ძაისი ჭრელი,
აკრიმანჭულდა ფრინველთ სამუარო,
აუვადნენ მთები, ამწვანდა ველი,
ცეკვავს ლერწამი, ნახი, და სარო.

ვ. რუსაძე

მელიკო და თავ-თვალშავა.

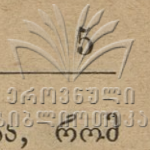
(დასასრული)

ისარულთ ცას დაეწია მელიკო, რომ დევის დე-
და მოატყუა, მაგრამ ნახევარი კსაც არ გაუვლო,
რომ დურბინდში რაღაცა შავად მქროლავი ფრთოსა-
ნი ცხენი შეამჩნია. ცხენი ისეთ კორიანტელს აუე-
ნებდა, თითქოს ცას და დედამიწას შავი ღრუბლები გაჭკვრიათ.

— ვაიძე, ვიღუბები, — სთქვა მელიკომ და აქეთ-იქით გაი-
სედა: — რა მეშველება? ის მოგვდევს, ის...

გაქცევასე ფიქრიც აღარ შეიძლებოდა. ბედსე წისქვილი
დაინახა და იქ მიაშურა.

— ნათლია, ჭბაი, ნათლია, გახლე კარბი, თუ კინდა, რომ არ დაიღუპო.

ძალე კარბები გაიღო და მოხუცი მეწისქვილე გამოვიდა. საწყალი სულ ფეხილით იყო მოგანგლული და სიბერისგან თავი მოლოზნოდა.

— რა იყო, მეზობელო?

— რაღა რა იყო, ნათლი, უშველე თავს, უშველე... ვერა ჭხედავ— აქეთ ვინ მოიბის? ქვესკნელთა შავ ხელმწიფეს დაი-რა გასეთქია, და თუ არა მეწისქვილის მოლოზნოილი თავი, სხვა არა ვადაეკვრება-რაო. უშველე თავს, შესტი ხვიძირსე, თორემ საცაა მოვა და თავსე სადაირე კანს გადაგაძრობს.

შეშინდა მეწისქვილე. ის ის იყო ხვიძირსე ფენი შესდგა, რომ დეჟმა ცხენი შემოაქროლა და ღრიალით შიგნით შემოიჭრა.

— სად წამინვალო, სად?! ქვესკნელშიც რომ ჩახვიდეთ, იქაც დაგეწვიეთ... ვინ მოატეუა დედა-ჩემი, ვინ?

— ბიძა, რას ღრიალებ? — მიუგო მელიკომ, — თუ რაძე სადავო გაქვს, აკერ ის კაცი, მე რას მერჩი.. მიასწარ, თორემ თუ ჭერში ავიდა, მერე ვეღარაფერს უშველი...

დეჟი ახტა და დახტა.

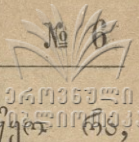
— ჩამოდი-მეთქი, ჩამოდი, თორემ შუასე გაგწიწანი...

— ვერ ჩამოვალ, ვერა, — უნასუნა გულ-განეთქილმა მეწის-ქვილემ: — ჩემი თავის კანი თქვენი სადაირე ტყავი არ არის...

მელიკო განსე გადავა და ისედაც გააფთრებულ დევს უსი-სიანებდა:

— მაგისი ბრალა, მაგისი... ადი, ადი, დაიჭი, თორემ ახლა ჭერდინ ბორობალთან ჩამოცოცდებო და მაშინ მშვიდობით!...

დეჟი მეწისქვილეს ადევნა. მეწისქვილეს გაჯიუტდა, ცოც-

სწალი თავით არ ნებდებოდა. ბოლოს რომ ვერს კანსუქა, იპირს ფესი და ბორბალსე გადაეშვა; თავი მთლად ჩაიხეჩქვა, რომ დევს სვადირე ტეავი არ გადაეძრო.

სად წამიხვალ, სად?—დასჭეივლს დევა ფარდულიდან და ისიც ბორბალთან გადასტა, ღარძი ჩაიხეს, ბორბლის ფრთებს წამოედო და იმდენი ატრიალს, იმდენი ასეთეს, რომ მსულ გონებს გამოუბნელს, როდის-როდის ნაპირს იქით გადა-ისროლს. თავ-პირ-დაღეწილმა კონჭილით გასწია ფრთოსან ცხენისკენ, მავრამ სად რა გინახავთ: თურმე ჩვენ ძელიკოს ფდროუნა, რაშს სურგსე მოსტომოდა, ციკანიც უკან შემოესვა და თვალის დასამხამებასე თვალ-თავშავას ცისე-დარბახთან მიფრენილიყო.

* * *

ძელიკომ იცოდა, რომ დევი უცხენოდ სრულიად უძლური იყო და მეფეც უდევოდ ვერას გასდებოდა. ამიტომ მისვლის-სახსავე რისიანად დაიძახა:—

—სადა ხარ, მეფეთ-მეფეო,
მიხვეცე შენი ქალიო,
თორემ შენს თავსე იელუებს
...მეწიეს ბასრი ჩეძი სძალიო...

მეფე-დედოფალი და მათი ამაღა შიძისაკან კინაღამ გაჭქრა. ...—უნა ბრძანდები, — ჰკითხა მეფემ ამაყად მოსულს.
—მე განლაფართ მხერობელი მთელი ქოჩორ-ნისკარტიან-თა სამეფოსი!—უპასუხა ძელიკომ:—მოველ თქვენი ქალის შე-სწრთავად. ან მხუიდობიანი გზით დამითმეთ, ან არა და—თქვენც იმ დღეს დაგაუენებთ, რაც თქვენ დევს...

ძელიკო ცხენიდან გადადგმობა და ახლა ციკანით გაიჭურავა.

— ეგ? რა არის? თხაა—არც თხაა, წვერი არა აქვს, ერთი და მეორე...—ჭკითხა მეფემ.

— ეს ჩემი რაშია, ჯანაბეთიდან მომგვარეს ათიათასმა რქოსანმა ჭინკამ.

ეველას ციუბა ოფლმა დასსხა. მაგრამ არც მელიკო იყო კარგს ქეიუში: რა წამს ფრთოსან ცხენს ხელი გაუშვა, ის მაშინვე დევთან მიფრინდა. წუთიც—და დევი უეცრივ ხელმწიფის კარსე გაჩნდა.

— გვიშველე, გვიშველე!—შეჭბლავლა ეველამ მოსულ დევსა. საფრან-ნაცემმა მელიკომ კუდი ამოიძუა, აკანკაღდა, მაგრამ გული მანც არ გაიტყნა:—

— დიდო ხელმწიფეე, გსურს თუ არა, რომ შენი ქალი მომათხოვო? თუ არა-და, ვუცნავ ჩემგან წაწეშენდილ ათას ინ-დოურს და ათიათას ვარკვას ნისკარტს, არაფის დავინდობ:

ასლავ ბრძანებას გაუცემ და ჩემი რქოსანი რაში მაგ თქვენს
 ახმას მცველს და თქვენც ცის კუბრის სღვაში გადაგრტოცნით...

შემდეგ დევს მიუბრუნდა:—

— შენ ეი, ღრეჭია, თუ წერს ან აუტანისარ, ჩამომეცალე...
 თუ არა და—ეს ბურთი და ეს მოედანი, ხმალი გიწვევ...

დევს ელდა ეცა, უცნაურმა მსედარმა მართლ ან გამაფუ-
 ჭოსო. მაგრამ უარის თქმაც შეუძლებელი იყო. გავიდნენ ბრძო-
 ლად. მელიკო შიშისგან დაიღია. თვალები მიღუღა, მადლი
 ქუდი თვალებზე ჩამოიფხატა, რომ თავისი უბედურება თვალთ
 არ ენახა. სათვალეები სულ ცრემლებით ამოეკვსო მაგრამ არც
 დევი იყო კარგს ეოფაში: როცა ციკანსე გარინდული მელიკო
 დანახა, იფიქრა, ალბად რადასაც ჯადოსნობსო, ადგა და თვი-
 თონაც თვალებზე ფოლადის ქუდი ჩამოიფხატა. დიდხანს უც-
 დიდნენ ერთმანეთს.

— რა ვქნა, რადას გვიანობს?—გაიფიქრა მელიკომ და
 ქურდულად დურბინდში გაიხედა.

— ბიჭოს! მაგასაც შინებია, —სთქვა მელიკომ და სინა-
 რულით ქუდი უკან გადაიგდო:—მაცალე, გიტირებ დედას!

იმრო ხმალი, ციკანი გააქანა და კისერში ისეთი დასცხო,
 რომ ცნრა თავი ერთად კადმოვარდა. დევი აფართხალდა.

— ეს თქვენი ფეშქაში იყოს! —დაიძახა მელიკომ და სიმ-
 ღერას მოჰყვა:—

ეს ესმოდეს ვეელასა,
 ჩამომეხსნან მელასა,
 თორემ რისხვას დავსეტყვავ,
 აუტირებ დედასა!..

ახა რა ჯანი იყო, თქვენი ჭირიმეთ, მეფემ თვალ-თავშავ

გამოიყვანა, მელიკოს შერთო და დიდი ქორწილიც გადაუხადეს.

*
* *

მელიკო ჯერ ბედნიერების ბურწანიდან აჩნც კი გამოსულიყო, ისევ მთვრალი დაბარბაცობდა, რომ შინ დაბრუნება მოიხსურვებ. მეფემ თვალ-თავშავა ბროლის კომპიდან ჩამოიყვანა და თვალ-მარგალიტით მოკასხმული გამოისტუმრა. მელიკო ისევ თავის ერთგულ წვერ-დაგლეჯილ ციკანსე შეჯდა, ხოლო ზატარძალი-დევის ცხენსე. რა ამაყი იყო ამ დროს მელიკო! ისე

იფხვირებოდა, ისე, თითქოს ლურჯ-ბიბილოიანი, საადღეომოდ ჩასუქებული ინდოური ვოფილიყო! სწორედ შუა გზასე სალაშქრის წაკრავს ეური მოჭკრა და სიამის ქრუანტელმა დაურბინა. მელიკომ დაიქინა:

— უნდა წავიდე, და ის რაღაც ჯადოსნური საკრავია, უნდა წავართვა იმ მწვემსაო...

მელიკომ დურბინდით უკვე დაინახა ნაწრალის თავსე ჩამოქდარი მწვემი და ციკანი გაატრიალა. ბევრს ეხვეწა ახალი ზატარძალი, ფათერავი არ შეგემთხვესო, მაგრამ მელიკომ არ დაუჯერა:

— დეეს ვაჯობე, და ვიდაც ლაწირაჲკი რას გამიძევაჯდებოდა.
 სთქვა და მივიდა კიდევ.

— გამარჯობა!

— გაგამარჯოს.

— ეგ რა გიჭირავს?

— სალამური.

— შერე?

— დაუგრაჲ და, რასაც გინდა, იმას დაიმეგრებს... სწორედ
 რომ ნატყრის თვალია...

— არ მომივდი?

— რატომაც არა, რას მომიცემ?

— რაც გნებაჲს. ევლთამდე მარგალიტებში ჩავსვამ, ათი
 ათას ფრთა წიწილ-კრუსს მოგცემ, ბატს, ინდოურს, იხვს...

— არა, ეგ ცოტაა... ეგ არ მეჭირვება...

— მაშ რა გინდა?

— მე ბევრი არაფერი. მე დაეუბრებული ვარ. ქვემოდ წუბ-
 როსე ვერ ჩავსულვარ. აი ეს საცერი წაიღე, მძობილო, ამი-
 ვსე და ამომიტანე ამით წყალი. მე ცივი წყაროთი გულის გა-
 ვიგრილებ და შენც ამ სალამურს ჩაიბარებ...

მეღია სინარულით ცან დაეწია. გადმოხტა ციკნიდან, სა-
 ცერი გამოართვა და სულ ხტუნაობით ჩავიდა წყაროსთან.
 მწვემსი სალამურს არაკრაკებდა. მეღიკო ჩქარობდა და, ცოტა
 არ იეოს, სწეინდა კიდევ, რომ საცერი წყლით არ ივსებოდა.

— რა გემართება, მე ოსერო, აივსე რაღა!.. —

იმასდა გუელ-გადალეული მეღიკო. ბოლოს შენიძნა, რომ
 სალამურის ხმაც შესწედა. არ ესამოფნა. საჩქაროდ მადღა
 აიბინა.

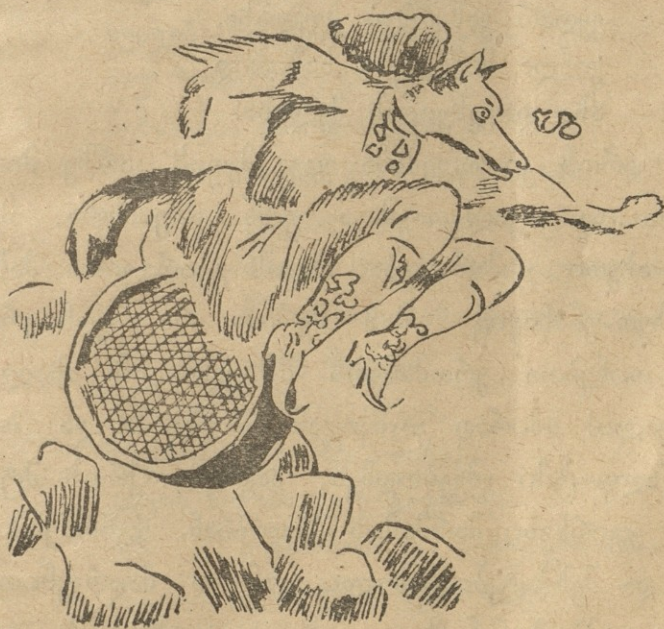
— არ მინდა, ძაძია, წაიღე ეს შენი საცერი... არც შენ
 სალაბური მინდა. ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროს...

მაგრამ როცა მიხედ-მოიხედა, ზირ-კატა ეცა: სად რა
 კინახავთ, რის ზატარძალი, რა ზატარძალი! აღარც მწეემსი,
 აღარც ციკანი! დურბინდით რომ დაბლობისაკენ გაიხედა, ახ-
 ლა შეამჩნია, რომ მწეემსი უკვე სასღვარს გადასცილებოდა.

— ვაიშე დაღუპულს! — შეჭლრიალა მელიკომ: — რაღა მე-
 შეელება მე უბედურსა, რა!

საცერი ხელიდან კაჟვარდა და სულ სტუნაობით დაეშვა
 დაბლობისკენ.

— მაცაღეთ, მაცაღეთ... არ შეგარჩენთ ამ შერცხვენას! —
 სთქვა კუნებაში მელიკომ, საჩქაროდ საცერი დაიჭირა და

ხედ ჭეჯდა. ასე უგონა, ეს დევის ცხენსე უფრო ადრე მიმი-
 უვანსო. მაგრამ საცერი ზირველ ნაპრაღსაც არ ჩასცილებო-

და, რომ მედიკო უიწამალა შიგ სევში გადასტეოტყა
 დაეძართა იმ უბედურს! ის მშვენიერი ქათიბი სულ ერთიანად
 დაეფსრინა, ქუდი საღდაც გადაეკარგა, დეხები დასცვივდა, სა-
 თვალები მთლად მიეფშენიტა და დურბინდიც სომ დაემტვრა
 და დაემტვრა! არც თვითონ დაეძართა ხეირი: ცალი ფეხი
 მოსტედა, ერთი თვალი გამოითხარა, კისერი მოეგრინა და,
 რაც უარესია, ის ჰატოისანი კუდი სულ ბუჩქნარებზე დაეკეძა.

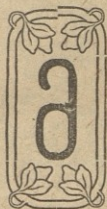
— ოჰო — ჰო — ჰო! — ტკივილებისაგან აკენესდა მედიკო
 და საცოდნავად აჩლახუნებული კულ-ჩაწვევტილი შესჩიოდა გამუ-
 ლელ-გამომულელს: —

ვაი რა დღეში ჩავარდი,
 გებრალეობდეთ ვუვლასა,
 ნეკნებ-და-ფურღებ-ნამტვრევი,
 ველარ ვანერსებ სველასა,
 ვინლა მიმიღებს სასიძოდ
 ასე დაფეხვილს მელასა!

ამავე დროს კი მწეემსმა უკვე მეფის კარზე მიანტენა თა-
 ვისი რაში და თვალ-თავშავა უკან დაუბრუნა. მეფეს იამა
 მწეემსის ასეთი გამარჯვება, თავის გვირგვინი მას გადასცა
 და ის მხეთ-უნახავიც იმას შერთო. რა ბედნიერი გასდენ
 მედიკოს ოინებით ერთმანეთს შესვედრელი ახალგაზდა მე-
 ფე-დედოფალი! სძირად კოშკიდან იაკუნდისა და თვალმარგა-
 ლიტის წალკოტში ეშვებოდნენ, სადაც ოქროს მტრედები და
 ატლასის ჯეირნები მარმადის ქათიბიან ჯეირნებს კარს ეს-
 ვოდნენ და შესმატებილებული ჰანგით მადრევნით ნაფურჩქნ
 ევაჟილებს უამბობდნენ მედიკოს თავგადასავალს, თითქოს იგი
 მოკონილი ამბავი კი არა, მართლად სღაპარი ყოფილიყოს!..

მ გ ე ლ ი .

მელმა ძვალს* კი არ დახედა,
ყელში ისე გაღუძახა;
უგუნურს და უბედურსა
ღია დარჩა ყბა და ხახა.

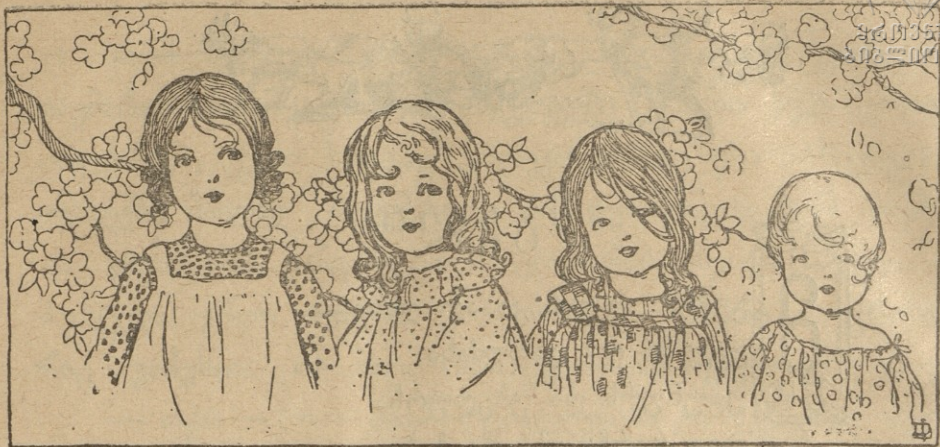
ძვალი აღარც ქვევით ჩადის,
არც ამოდის მაღლა ზევით;
ღორ-მუცელა დარბის მწარედ,
ხავილით და თავის ქნევით.

მგელო, მუდამ საძაგელო,
სვავებს მაინც მიბაძავდი:
თუ ზომაზე მეტი იყო,
ნება-ნება გამოხრავდი.

ახლო ვერვის ეკარები,
დახვალ თავ-ყბა-ადებულის,
მშიერ მუცლით მოლასლასე,
მშრალად ხახა დადებულის...

ახი კია, -- ისე მაინც
შენ ვერავინ დაგიოკა,
მუქარამ ვერ შეგაშინა,
კაცის ხელმა ვერ გაგთოკა.

სიხარბით და ავმუცლობით
დაიღუბე შენი თავი,
და ახლა-კი მოისვენებს
ბევრის ხბო და ბევრის კრავი.

ცელი ჰეჰელა.

გახაფხულივით ნათელია მისი თვალები და შუქ-მფენი, როგორც რიქრაქის სიცილი. როცა ფრინველნი აიძლებიან, ისიც თან ახვევება მათ ტბილ კრიმანჭულს. სერსე გადირბენს ლიტრით სელში.

იქ, შორს, ჭალებში, მინდვრის ფერადი ევაჰილები გადუმლიან სხივებით აფერადებულ გულს. კორდები მწვანე სადიხას გაუფენენ... ფოთლები საცეკვაროდ მიიწვევენ და ია ჩუმად დაუწეებს ჭერეტას ლურჯად მინაბულ თვალებით, მაგრამ სასქს მდელაში მიიძალავს, რომ არ დაინახოს ცელიჰა...

ეველას უფარს ჰატარა ჰეჰელა, ეს გახაფხულის გიჟი, და ისიც ბორიოსავით დასცურავს, ხან გორებზე, ხან ხევში, ხან ჭალებში... ციცაბო კედელსედაც აცოცდება და ვერხვის ტოტებში ამოჭეოფს თავს. ეს სურათი უნებლიე გადამაქროლებს შორეულ ქვეყნის მიდამოებში და თვალწინ მიდგება ნოეიერ სის ფართე ფოთლებში მოსტუნავე დაუდგარი მაიმუნის ბარტეი.

— ნელა, ნელა შვილო, გენაცვალე!.. — ეუბნება დედა გახაფ-

სულის ცელქს რომ უნებლად ჩამოიყვანოს კლდიდან, დება... გული უსკდება...

ზატარა ზეველა, დედის სმასე შეძინებუდი, ნელა მოცოცავს ძირს. ზაწაწინა ცაცებს მაგრად უჭერს ტოტებსე. ხან ბუჩქის ძირს მიებღაუჭება. ხავსსაც წამოაულებს ხელს...

დედა შეჭკვიულებს...

— დმერთო, შენ გამაღლობ!...

ზირჯვარს გამოისახავს საბრალო.

— აი, შე არდასაცალებელი.

ჩასცხებს თავში და... აკოცებს... გულში ჩაიკრავს... ათასჯერ აკოცებს.

— დედილო, ლიტრა წებალზე დავტოვე, —

ეტიტინება ზატარა.

ლიტრა უკვე გამძრადა, იმდენხანს გაუვლია. ძირბიან დედა-შვილი ჭალებისკენ, ფიხს ავროვებენ და შინისკენ მიეჭაბებიან.

დასუფთავებულ ღია დერეფანს შეადღის ჩრდილი დასდგომა. დედას გამოჭევას ბავში აკუნით. ბავში თეთრი ფუნთუშა სელებით კაკებს ეთამაშება. ფეხებს სევით-სევით ისვრის. ეველა-ფრით კმაყოფილია. უხარია მზის სხივების ხილვა, რომელიც დერეფანს აქა-იქ ოქროს უვაილებით ჭქარკავს.

ისძის ფინია ძაღლას ქინიანი ეევა, ინდოურის კურკური, ქათმების კაკანი. ზატარა განცვიფრდება აკვანში: ეურს დაუგდებს ამ უცნაურ სმებს.

მაგრამ ისევ შესტება შემევებულ არტახებში, შეათამაშებს ფეხებს; ცისფერი თვალები ვერცხლის წვალივით აუცქრიალდება.

—აქ დაჯექ, უცქირე ბავშს!—ეუბნება დედა ზეპელს.
 თვითონ, კალათში ჩაღვებულ სადილით, რაუბში კადა-
 მარჯუებს კხას და ეანისკენ მიეშურება.

ზეპელა აღარსად სჩანს. ბავშვი სტირის. ცრემლებით ბა-
 ლიში სულ დასველებია.

ამ დროს მოდის დედა. უკვე შორიდანვე ესმის ბავშვის ტირილი.
 გულ-გახეთქილი მივარდება აკვანს. ჩქარა ჩაუდებს ზირში
 კახურებულ ძუძუს. არც ფიქრობს იმაზე, თუ ცხელი რძე მავ-
 ნებელია. როგორც დამშვიდდება ბავში, დედა შეახვევს საბან-
 ში და გაუდგება ზეპელას საძებრად.

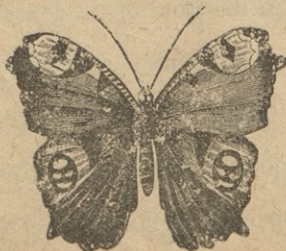
— მოგვლავ... შემომაკვდება...

ფიქრობს და შეკრულ წარბებში მჩისხანებით უელავს თვა-
 ლები. ზეპელა უკვე მინდორში გარეგია ზეპლებს; დარბის, დას-
 დევს დასაჭერად. სახესე ოფლი გადასდის. ვერც-კი შენიშ-
 ნავს, დედა ისე მიუახლოვდება, წაავლებს კაბის კალთაზე სელს
 და მაგრად მიბერტყავს. ზეპელა ატირებული წაუძღვება დედას
 წინ, მესობლის ქალი ბავშს შეიბრალებს, და მე თეთრ ევავი-
 ლებს მიუტან ზეპელას, რადგან ის ცელქია, გასაფხულსა-
 ვით მოკისკისე, და თვით გასაფხულია...

მისი სუნთქვით გაიფურჩქნა ეს ევავილები...

ზეპელა დამშვიდდება; წენარ საღამოს დაემსგავსება მისი
 თვალები.

მიმქალი.

წიწკანა-ბსე-წვია

იწკანას ჩვენ მთელი წლის განმავლო-
ბაში ვხედავთ ჩვენს ბაღებში, ტუის
პირებსა და ჭალებში. სხვა ფრინველე-
ბსავით წიწკანა სამთარში ცხელ
ქვევებში არ მიდის. ტანად ეს ჩიტი
ბელურას ტოლას. ფერი ქვევიდან ვეი-
თელი, და სევიდან მომწვანო აქვს, თავი და ყელი კი—შავი.

„წინ-წინ“! — გაისმის ბაღებში ამ ჩიტის ხმა. მაღე თვით
წიწკანებიც გამოჩნდებიან ჯგუფ-ჯგუფად, სუთი-ექვსი თვი-
თეულ ჯგუფში. გადბიან ერთ სიდან მეორეზე, ჭბოულობენ მწე-
რებს და სჭამენ. მიწასე ჩამოსვლა ამ ფრინველს ეხარება, სიარუ-
ლიც უჭირს, რადგან გრძელი და მოკაუჭებული ბრჭყალები
აქვს. სამაგეროდ ხეზე წიწკანა კარგად გრძობს თავს და
დიდის ოსტატობით დაცოცავს ხედ. სშირად ნისკარტით, ან
ფეხებით ჩამოეკიდება ხოლმე.

როგორც სეუთა ვსთქვით, წიწკანა უმთავრესად მწერებით იკ-
ვებება და ათასში ერთხელ კვირტსაც სჭამს, მაგრამ ეს ჰატარა
ხაკლი სხვისე'ით ანაზღაურდება იმ სარგებლობით, რომელიც

მოაკვს წიწკინას ჩვენ ბაღებისთვის, ამიტომ ჩვენ უოუელკვარი
 ძეგარველობა უნდა გავუწიოთ ამ ჰატარა ჩიტს.

წიწკანები

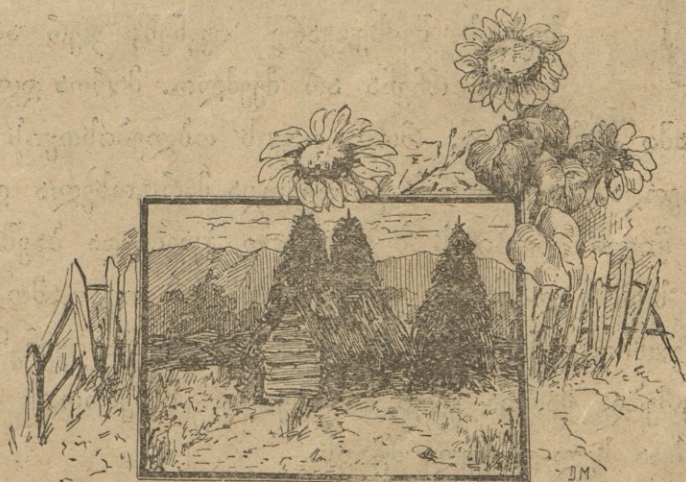
ბუდეს წიწკანა უფრო სძირად სის ფულუროში იკეთებს.
 ქვეშ აგებს ბაღასს, სევიდან კი —მატელს, ცხენის ძუას, ბუმ-
 ბუდეს და სხვას. ბუდეში წიწკანა 8—10 კვერცხსა სდებს.

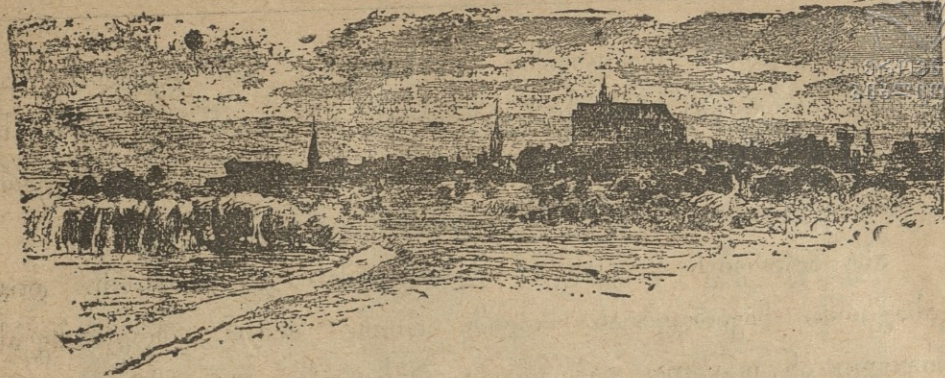
გამოჩეკის დროს კუერცხეებსე ხან ძამელი, ხან დედალი სის
 ხოლმე. ბარტყები რომ წამოიხდებიან და დაიწეებენ ფრენას,
 წიწკანების რამდენიმე ოჯახი უერთდება ერთმანეთს და ჰატარ-
 ჰატარო გუნდებად იწეებენ ვენახებში სიარულს.

ასე ატარებენ წიწკანები შემოდგომას და სამთარს. დიდ
 გასაჭირში ჩავარდებიან ხოლმე ისინი ძამინ, როცა სეებს
 რთვილი ან თოვლი დაჭყარავს; ამ დროს ისინი ძალაღ ად-
 გილებიდან ჩამოდინან დაბლობებში.

წიწკანების რამდენიმე ჯიშია. ჩვენგან აწერილი წიწკანა
 ტანად ვუელასე მოხდილია, ამიტომ მას დიდ წიწკანას ეძა-
 ხიან. არის კიდევ წიწკანა, რომელსაც თავი ცისფერი აქვს;
 მას ჭქვია წიწწივა. შემდეგ თავ-ქოჩრიანიც არის, და კიდევ
 ისეთი, რომელსაც გრძელი კუდი აქვს. ამ უკანასკნელს თო-
 ხის-ტარას ეძახიან. ვუელა ჩამოთვლილი წიწკანები განიწყე-
 ვიან ერთმანეთში გარეგანი შეხედულობით, სწე-ჩვეულება კი
 ვუელას ერთნაირი აქვს.

3. საყვარელიც.

დაწუნებული მჭადი.

(ხალხური თქმულება)

ოფლის განაპირა ჰატარას ქოსში ცხოვრობდა ქვრივი მართა ოთხი შვილით. დიდი განსაჭირი დაადგა მართას მას შემდეგ, რაც ქმარი მოუკვდა. ოთხ-ოთხი ჰატარა ობოლი მისი ხელის შემხედვარე იუვნენ; ჯერ არც ერთს თავის რჩენა არ შეეძლო. მართა დღე და ღამეს შრომაში ასწორებდა, რომ თავის ობლებისთვის სასრდო არ გამოლოდა, მაგრამ რას განდებოდა მარტოხელა დედაკაცი.

მეტი წილი ღობიოს შეჭამანდით ჰკვებავდა ბავშვებს.

ჰური ხომ წელიწადში ორჯელ-სამჯერ თუ გამოცხვებოდა მართას ოჯახში, დანარჩენი დრო მჭადის ანაბარა იუვნენ ჰაწიები.

გასხურებდა მართა კეცს, მოხელდა საჩქაროდ ცომს და გამოაცხობდა ხელ-და-ხელ მჭადს.

ასე ეოველ დღე მჭადი და მჭადი.

მოსწეინდათ ბავშვებს თავიანთი სასწრაფო და დაიწეს
 წესწინი:—სულ მჭადი და მჭადი: მოკვებესრდა ძაგათი ლოღნა.

შეწუსდა მართა, და წამოიძახა:

— ვაი! თქვენ დედან შვილებო, რა გეოთ, რა გაჭამოთ
 მე უბედურმა? კიდევ მადლობა ღმერთს, რომ მჭადი გამოუღე-
 ველი გაქვთ.

მეორე დღეს მართამ სადილისთვის ჰატარ-ჰატარა მჭადები
 დანაცხო და დაურიგა ბავშვებს. სულ უძცროსმა დაავლო მჭადს
 ხელი, დანანარცხა ძირს და წამოიძახა:—

— სასიზღარეო მჭადი!.. აღარ შემიძლია მე ამის ჭამა!..

უცვებ მჭადმა წამოიწია და გორვით გასწია ქოხიდან...

შეჭკვივლა მართამ, დაედევნა უკან მჭადსა, მაგრამ აბა რას
 მოეწეოდა. ძირბის საწეალი მართა, უკან ბავშვები მისდევენ,
 მჭადი კი თან-და-თან აჩქარებით მიჰკორავს. ძაღუ თვალთავა-
 ნაც დაჭკარგეს. დაბრუნდენ სასლში ხელ-ცარეილნი.

მეორე დღეს მართა სადილად ისევ მჭადის სამსადისს შეუ-
 დგა. მაგრამ დახე უბედურებს! გამოიღებს მართა კეციდან
 მჭადსა, რომ ხონჩასუდ დასდოს, მჭადი ხელში აუთამაძდება, გა-
 უსსლტება და გორვით გაუა ქოხიდან. ორი დღის განმავლობაში
 ვერც ერთი მჭადი ვერ მიაწოდა ბავშვებს. მოშივდათ ჰაწიებს;
 დედის კალთას ებღაუჭებიან, მჭადსა სთხოვენ... ჩამოსდის
 მართას ღაზა-ღუზით ცრეილები.

— გვიწეინა, შვილებო, ღმერთმა, ჩვენი უკუნურებისათვის
 დაგვსაჯა. არ ვიუავით მადლიერნი ჩვენი ბედისა, და აი ახლა...

ამ წესწინსა და ვიმ-ვიძში რომ იყო საწეალი ქვრივი, გა-
 იღო კარი, და ერთი ხნიერი კაცი შემოვიდა ქოხში.

თოვლივით სპეტაკი წვერი მკერდს ეფინებოდა. ხელში მა-

დალი დიდ-თავა კომბალა ეკავა. სმირ წარბებ ქვეშიდან მოცი-
 ხარი თვალები გამოიუგრებოდნენ.

დაიკრა მართამ მუსლებში ორთავ სელი:

— ოჰ! მე უბედურმა ღვთის სტუმარი კაც-ცაღიელმა
 უნდა მივიღო!

მიუახლოვდა მართას სტუმარი, მხარსე სელი დაადო და უთხრა:

— გსაში თქვენგან დაწუნებული მჭადი შემომეყარა.
 ძლიერ ცუდათ დაგიფასებიათ თქვენ ღვთის მოწყალება. ცოდ-
 ვას შვილებო, დიდი ცოდვას!

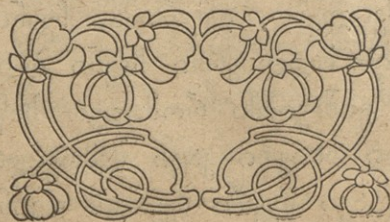
— ვიცი, ჩემო ბატონო, გვიწინა უფალმა ჩემი უძცრო-
 სის შვილის საქციელი; მაგრამ რა ესმის მაკ უბედურს, ჯერ
 უგუნურია, ეგ დედა მკვდარი ევა! აბა ახლა ხელთ ქქანდეს
 მჭადი. იქნება ჩაეკონა კიდევაც, არამც თუ მიწასე დაენა-
 წცხებინა!..

ის იყო ვათავა მართამ სიტყვა, რომ კარი გაიღო, და
 დაბროწილი გაქცეული მჭადი შემოგორდა ქოსში.

მისცვიოდნენ საწყალი დამძეული ბავშვები დაწუნებულ
 მჭადს, დაუწყეს გასუფთავება მტვრისაგან... სულ პატარა კი
 ჰკოცნიდა და გულში ისუტბდა.

ამის შემდეგ ხალხში წესად დარჩა: ჩამოვარდება ზურის
 ან მჭადის ნაჭერი მიწასე, თუ არა, მაშინვე უნდა აიღონ და
 ემთხვიონ.

6. ყორჩიბაში.

კუდა-კუდა არაკები.

ყველი და ეკალი.

რთი ებედი იღვა ეკლით შებარდნილ ბუჩქთან და
ამბობდა:—

— რა საძაგელი არსებაა ეკალი: გამოუსნამს რა-
ღაც საშინელი წვეტები და, მიეკარები თუ არა, ცხსვლევს და
გკაწრავს დაუნდობელადო.

ეკალმა გაიგონა და შწარე დიმილთი უნასუსა:—

— ჩემი ეკალი მსოლოდ იმას სჩსვლევს, ვინც ტლანქად და
უდიერად შემესება; ჩემთვის უვნებელისთვის ჩემი ეკალიც უვნ-
ებელია. შენი გესლიანი ენა კი სშირად ბოროტი განსრახ-
ვით უდანაშაულოსაც გულს უკაწრავს და უშსამავს. და მე მსო-
ლოდ იმას ვსწუსვარ, რომ ადამიანის ენასავით არ შემიძლია
ჩემი ეკლები შორიდან ვუხსვლიტო შენსავით უსამართლო
მსაჯულებსო...

ილ. გოგია.

რ ე ბ უ ს ე ბ ი

წარმოდგენილი ალი გვარელ ოფლის მიერ

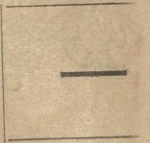

საქართველოს
საქართველოს

1. მ,

ბ,

აფხ

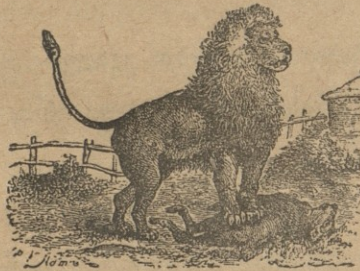
ს ო
მ,

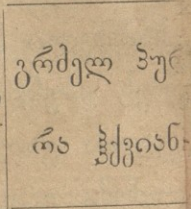
ს

2. ,100,

მ
ი

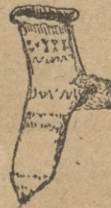
ს მ,

ბ

”

10

ს

მე-5 №-ში მოთავსებულ პაწია რებუსების აღსნა:

1. ვირთაგვა,
2. ზღარბი,
3. კალათი.